

Simplicissimus Budapestje

BEVEZETÉS A KORSZERŰ SZNOB- ÉS HEDONIZMUSBA, VALAMINT AZ ALKALMAZOTT EMBERLESÉS TUDOMÁNYÁBA

A magyar Forbes magazin szenzációs városi különszáma

Az Urban a hírek szerint a magyar Forbes magazin új kezdeményezésének próbaszáma – amennyiben elég példány fogy, akkor lesznek további számok is. A programját így foglalták össze: „Az Urbannel tesziünk egy kísérletet, hogy jobbá tegyük Budapestet, megmutassuk kevésbé ismert részleteit, és persze – burkokon kívüli – feltjaira is rávilágítsunk.”

Az ütősre sikerült címlapon három arc és egy mellbevágó kérdés: „Kik tették a világot legjobb városává Budapestet?” – 125 név, és amit létrehoztak.

Idáig azt hittem, hogy nálam túlzóbb dicseréttel senki nem szokta illetni Budapestet. Ha külföldieknek tartok előadást, azzal szoktam kezdeni, hogy „Budapest is the Hottest Cool Spot in Europe These Days” (Visszaadhatatlan szóvicc, kb. a „legkelendőbb menő hely”). De gyorsan hozzáteszem, hogy „persze még nem, de sokan nagyon dolgoznak mostanában, hogy az legyen – benne van a lehetőség.” És most tessék, nem is csak Európa, hanem a világ, húha!

Az az igazság, hogy nem bírálhatom a dolgot érdek nélkül, ugyanis én is szerepelek ezen a bizonyos listán. Kellően büszke is vagyok rá, ki ne szeretne egy listán szerepelni József nádorral, Ybl Miklóssal, Klösz Györggyel?

Vagy Miklós Tamással, az Atlantis kiadó és könyvesbolt vezetőjével, Gőz Lászlóval, a Budapest Music Center megálmodójával és direktorával, Finta Sándorral, a 4-es metró két legszebb állomásának tervezőjével, stb. – akkor is, ha ők tevékenykedők, én meg csak dumáló vagyok... (Angolul, ahonnan ezt a két fogalmat csentem, ez a szembeállítás jobban hangzik: „doers” and „talkers”...)

A listában Simplicissimuson kívül a Budapest szerkesztőségéből még két személy, főszerkesztő úr és olvasószerkesztő asszony is szerepel. Nekünk legalább még egy személy nagyon fontos lett volna, de a másik lap játékoslistáját nem mi szerkesztjük, ugye.

A lista csak egy figyelemfelkeltő játék. De van a lapban sokkal fontosabb rész, amely arra készítheti az olvasókat, hogy alapjaiban gondolja át Budapest jelenlegi helyzetét.

Ez a három címlaparchoz kapcsolódik. Ők Lenkey Ákos (eredetileg grafikus), a BP SHOP divatkollekció, Klementz Kata (eredetileg jogász), a Loffice co-working szolgáltatás, illetve Hlatky-Schlichter Hubert (érettségi óta vendéglátós), a Március 15. téri Babel és Kiosk tulajdonosa. Három nagyon különböző, de találóan kiválasztott életút. Van köztük hagyományos iparág, van trendmeghatározó, Magyarországon addig ismeretlen szolgáltatási ág honosítása, és van köztük egy különlegesen sikeres vendéglátós. Először sorra veszik ezt a három embert, jól sikerült, nagy méretű fotók kíséretében. Kicsit ráközelítenek a pályájukra. Aztán a lap szerkesztői egy közös beszélgetésre is összehozták őket. Itt már a veszélyekről, a nehézségekről is több szó esik. Az alcímben ki is emelik egyikük hasonlatát: „Budapesten vállalkozni olyan, mint derékig vízben futni”. Arra a kérdésre, hogy Budapest-e a világ legjobb városa, Kata egyértelmű igennel válaszol. Ákos szerint a top tíz városban benne van. Hubert (aki már egy ideje a kétklakiságon töri a fejét), azt mondja: „megvan benne a potenciál, hogy azzá váljon, baromi jó adottságai vannak. Még pár évtized kellene neki.” Mind a hárman beszélnek a magyar szétműzről, de arról is, hogy miért vannak saját jótékonyági akcióik. Úgy fogalmaz-

nak, hogy ők egyfajta burkot képeznek, hitet, erőt adnak barátainak, követőiknek. A félelemről ezt mondja Ákos: „Nagyon sok esetről tudunk, ahol ellehetetlenítették egy üzletet, a mi szegmensükben ugyanúgy ott van a félelem. Úgy élünk, mint a nagyszüleink, nálunk a családban minden elvettek.” Katáék úgy védekeztek a félelem ellen, hogy félig kimentek Bécsbe. „Viszont Bécsben pont az a nehéz, hogy túl könnyű az egész, ott nincs miért harcolni, minden ott hever a lábad előtt.” Tessék megvenni a lapszámot és borítótól borítóig elolvasni. Különösen tetszett még a „Szeretet és utálat” lista, és az alapos riport Tima Zoltán építészirodájáról (Mindkettő szerzője Bagi László) és Szűcs Péter jelentése Budapest titkos klubjairól. Gusztusos, étvágygerjesztő kiadvány, a szó több értelmében is. Várjuk a folytatást. (Nem lehet elhallgatni, hogy kicsit alaposabb korrektori/olvasószerkesztői munka elkélne. A sokat szereplő fiatal főpolgármester-asszony nevét durván eltévesztette az egyik interjúalany – és ez benn maradt a lapban. És nem ez volt az egyetlen hiba.)

(Főszerkesztő: Galambos Márton, Vezető szerkesztő Bánki D. Stella. 104 oldal, ára 990 Ft.)

Ezek a szép dolgok a Facebookon, avagy mi mindent lehet tudni egy több mint kétszáz éves lipótvárosi házról

Egy meleg júniusi délelőtt, tíz óra körül pillantottam meg a nyitva felejtett kaput az Arany János utca 15. alatt. Rögtön a telefonom után nyúltam (a látvány közelsége miatt nem volt szükség a háztízszakom mélyén lapuló harmincszoros zoom-átfogású fényképezőgépre). Háromszor is lekaptam a kapun át feltároló bájos udvart, és a legjobb képet azonnal feltettem a Facebookra, a következő szöveggel: „Nyitva maradt egy lipótvárosi kapu. Ti is benézhetek. Arany János u. 15. Cca 205 éves.”

Kis posztomnak nem várt sikere lett, heten megosztották, összesen 308-an (!) lájkolták, pontosabban közülük néhányan love-olták, illetve wow-olták (egy ideje a reakciók többfélék lehetnek a posztokra a Facebookon, akár a negatívak is).

Tizennégyen szólta hozzá, a legtöbben csak álmélkodtak. De például saját szomszédom, a napokban nyugalomba vonult híres csellista ezt írta: „Kicsit másképp néz ki, mint a mi kapualjunk”.

Szabados Ildikó, a helytörténeti blogok legaktívabb posztolója belinkelte a kozterkep.hu ide vágó bejegyzését, a Flóra szoborról. Ebből kiderül, hogy Flóra eredetileg nem itt állt, hanem az Október 6. utca 16. udvarában. A klasszicista épület elpusztult a II. világháborúban, utána került ide át. Kunczéné Fellegi Katalin ezt írta: „Évtizedekig laktak itt a nagynénikémek, nagybátyám ültette az első bokrokat, rózsákat, virágokat, és napi szinten gondozta is őket! Háttérben a falon gyönyörű márvány ivókút van – volt? Gyerekkoromban sok szép napot töltöttem itt. Falusi gyerek Pestre járt nyaralni :-)”

Az Arany János utca 15. alatti ház – akkor a mainál jóval nagyobb – telke 1793-ban egy árverésen került Ürményi József (1741-1825) a tündöklő pályát befutó jogász, országbíró, főispán, az 1777-es Ratio Educationis törvény fogalmazója tulajdonába. A ház ma már nem emiatt nevezetes, hanem arról, hogy a főbejárattól jobbra itt működik az Espresso Embassy, Pest egyik legjobb „specialty kávézója”.

Amiért érdemes Ibsen-premierre járni

Több oka is van annak, amiért érdemes, legalábbis a Katona József Színházba. Az egyik, kevésbé ismert ok nem más, mint hogy érdekesebbnél érdekesebb emberek mellé ültet a színház titkársága. Így kerültem egy távoli ismerős,

Adamik Lajos germanista, műfordító mellé. Szó szót követett, és megemlített egy Budapest vonatkozású szöveget, amelyet az imént talált egy mindössze két évet megélt bécsi lapban. Egy bizonyos Friedrich Uhl tollából. Hogy érdekel-e? Hát persze, hogy.

A szerző nevének említésére üveges szemmel néztem, amire a jeles irodalmár elnevette magát. Alig valaki ismeri a mára szinte teljesen elfeledett újság- és regényíró (élt 1825–1906), aki fiatal korában személyes barátságba keveredett Ferenc József császárral. Hosszú élete során többször járt Magyarországon, 1846-ban két hónapot töltött a törökkanizsai postaállomáson, ahová egy festő barátja meghívására érkezett. 1851-ben regényes útirajzot adott ki „A Tiszánál” címmel. Hogy képet alkossunk Uhl irályáról, talán elég egyetlen mondat: „már-már keleties nyugalomban folyt tova az örökké derűs kék ég alatt, a magyar Gangesz, a Tisza náddal benőtt partján”. (Adamik Lajos ford.)

Addig is, amíg az Uhl budapesti tárgyú írásairól szóló, lassan könyv méretűvé duzzadó szakkikk és a részletek fordítása megjelenik egy tudományos lapban, elkértünk egy részletet, amely a pesti vásárt írja le, a Bach korszak delelőjén, 1855-ben.

Friedrich Uhl: A pesti vásár a Duna-parton

Kezdjük északról, a Duna folyását követve. Itt hatalmas farakásokat találunk takaros halmokba téve, sárgás-fehér bognárfát, hol hasábjában, hol póznákban, kocsirudakhoz, küllőkhöz és kerekéhez; gerendát, pallót és deszkát fedélzethez, és lehántott, fehéren fénylő egész törzseket. Tovább pedig a vidéki iparszorgalom fatermékeit: kimélyített nagy lapátokat gabonalapátoláshoz, lapo-

sakat a kenyér kemencébe tolásához, fekete favillákat ganajrakodáshoz és temérdek kaszanyelet, talicskát és teknőt, kereket és nád-födényt, gereblyét, burkolatkövet és kehlheimi lapot, mindezt a legtarkább változatosságban és hatalmas mennyiségben. Most a vidéki, nagyon egyszerű bútortipar körzetébe érünk. Itt ruhaládákat pillantunk meg, tulipánokkal, szívekkel, betűkkel és évszámokkal tarkára festve; kis fiókos szekrényeket és szalmaszékeket, melyek faváza olyan világoszöldre van mázolva, hogy káprázik tőle a szem! E székek egyszerűek, ám nagyon ízléstelenek; a turistának ugyan nem érdekeltenek, az ipar azonban alighanem hamarosan ki fogja szorítani, és ízlésebbekkel fogja pótolni őket.

Mindezt cserépkályhák szakítják meg, melyek formája tagadhatatlan haladást mutat, fehér és barna kosarak, gyermekjátékok és kefekötőárúk, mézeskalács kunyhók és bádogedények, fekete-erdei órák és fiatal fák (csemeték), paprikászások és nyalábba kötött ostornyelek, lobogó, hosszú fehér és kék harisnyák, gyékényseprűk és paprikával behintett oldalszalonnák meg zsírtömbök, mindenféle méretű sonkák, sajtok a liptóitól és svájcittól a pikáns „kvargli”-ig, pamlagok, melyek szalmafonatát nem éppen divatdámáknak szánták; vékony falemezek, amelyek a csizmák talpbéléséhez és könyvek fedeléhez szolgálnak; karton-, üveg- és posztóárus bódék, egyszóval mindaz, amit a vidék előállít, és amire a vidéki lakosság-nak szüksége van. (...)

És még csak eztán jön a dunai vámhelynél folyó sürgés-forgás, ahol a vontatóhajókból és bárkákból kirakodják a nyerstermékeket. Ki tudná átlátni a kereskedők hieroglifáival ellátott ládák és bálák ezreit, a gyapjúnak, bőrnek, terménynek, gubacsnak, fagygyúval töltött marhabőrnek etc. mindeme tömegeit? Hogy itt, ahol ennyire gondoskodnak a testi szükségletekről, a művészet és irodalom képviselői, a mozgó könyvárusok sem hiányozhatnak, az csak természetes. A csizmaárusok mellett, kissé félreesően képek és füzetek soraira leltünk. A képek többnyire szentek és uralkodók litográfiái. A „három krajcáros” füzetek között persze nem hiányoznak a régi barátok: „a nyakigláb Hansi”, „a vidám Eulenspiegel”, „Griseldis és Walther órgróf története”, és így tovább „a kereskedő lovagjáról”, Wigolaisról” szóló modern elbeszélésig meg a tévedhetetlen „álmoskönyvekig”. Voltak ott mindenféle „szép új énekek” is, ismert dal-lamokra énekelhetők. (...) Ilyen képet nyújt vásár idején a Duna-part.

[1855, Adamik Lajos fordítása] ●